

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra

Bakalářská práce

Využití pozitivních vlivů projektové metody na učňovskou mládež

Vypracoval: Martina Šimková

Vedoucí práce: Mgr. Margareta Garabiková Pártlová

České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Ve Strakonici 23. 4. 2014

Podpis studenta

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala své vedoucí práce paní Mgr. Margaretě Garabikové Pártlové za cenné rady, podnětné vedení a konzultace při zpracovávání mé bakalářské práce.

Děkuji i své rodině a kolegům v zaměstnání za podporu a trpělivost během mého studia.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na využití pozitivních vlivů projektové metody na učňovskou mládež. Teoretická část se věnuje především projektové metodě, jejímu vzniku, základním myšlenkám a principům. Praktická část na skutečném projektu zjišťuje, zda dochází v reálné situaci k naplňování principů projektové metody. V závěru je strukturovaný rozhovor se žáky, kteří se projektu zúčastnili.

Klíčová slova

Projektová metoda, projekt, učňovská mládež

Abstract

The thesis is focused on exploiting the positive impacts of project-based apprenticeship youth. The theoretical part focuses mainly on design methods, its formation, the basic ideas and principles. The practical part of the actual project determines whether there is a real situation in the implementation of the principles of design methods. In conclusion, a structured interview with students who participated in the project.

Keywords

Design methods, project, youth apprenticeship

Obsah

1. ÚVOD	7
2. TEORETICKÁ ČÁST	8
2.1 Aktivizující metody.....	8
2.1.1 Pojem aktivizující výukové metody	8
2.1.2 Vybrané metody vhodné pro výuku odborných předmětů v SOŠ.....	10
2.2 Projektová metoda.....	11
2.2.1 Definice projektové metody	11
2.2.2 Principy projektové metody	14
2.2.3 Historický vývoj.....	15
2.2.4 Podstata projektového vyučování	17
2.2.5 Fáze řešení projektu	18
2.2.6 Typy projektů.....	19
2.3 Pozitiva a negativa projektové výuky	21
2.3.1 Pozitiva projektové výuky.....	21
2.3.2 Negativa projektové výuky	22
2.4 Výzkumné metody	23
2.4.1 Kvalitativní výzkum, metoda interview	23
3. PRAKTICKÁ ČÁST.....	25
3.1 Příprava projektu.....	25
3.1.1 Typ projektu	25
3.1.2 Smysl projektu	26
3.1.3 Výstup projektu.....	26
3.1.4 Předpokládaný rozvoj kompetencí	27
3.1.5 Předpokládané cíle	27
3.1.6 Předpokládané činnosti	28
3.2 Plánování projektu	29
3.2.1 Organizační hodina	29
3.3 Realizace	30
3. 4 Hodnocení projektu.....	33
3. 5 Strukturovaný rozhovor	34
3.5.1 Cíle a sestavení otázek pro interview	34
3.5.2 Vyhodnocení	37
ZÁVĚR	39
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	40
SEZNAM OBRÁZKŮ	41
SEZNAM GRAFŮ.....	41

1. ÚVOD

Svoji bakalářskou práci jsem si zvolila na téma „Využití pozitivních vlivů projektové metody na učňovskou mládež“.

České školství prochází v současné době změnami, které přináší úpravy především v obsahu a cílech vzdělávání. Původní osnovy jsou nahrazeny rámcově vzdělávacími programy, které si školy zpracovávají na školní vzdělávací programy. Školy hledají způsoby, jak nejlépe a smysluplně vylepšit výuku. Učitelé mají mnoho nových možností a mnoho moderních zdrojů informací. Měli by umět vytvořit žákům podmínky, kde by mohli žáci rozvíjet svoji osobnost, učit se samostatnosti a zodpovědnosti. Toto všechno, podle mého názoru, splňuje projektová výuka. Tohle téma je pro mě přínosné hlavně v tom smyslu, že při své práci mám dost možností, jak projektovou metodu využívat, neboť pracuji jako učitelka odborného výcviku oboru kuchař – číšník.

V teoretické části bakalářské práce je mým cílem objasnit aktivizující výukové metody a především seznámit s projektovou metodou a jejím pozitivním vlivem na žáky odborného učiliště oboru kuchař – číšník. Vysvětlím definici projektové metody, vysvětlím pojem projektové vyučování a projekt. Popíši historický vývoj, základní myšlenky, principy, pozitiva a negativa.

V praktické části, na skutečném projektu popisuji, jak žáci oboru kuchař – číšník projektovou metodu využívají. Budu se snažit zjistit, zda dochází v reálné situaci k naplňování principů projektové metody a jaké jsou její vlivy na žáky. Součástí praktické části bude strukturovaný rozhovor, kde budu zkoumat, jak žáci mezi sebou komunikují, kooperují a jak využívají znalostí získaných v teoretické výuce v projektu.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Aktivizující metody

2.1.1 Pojem aktivizující výukové metody

Pod pojmem metoda rozumíme určitý prostředek nebo směr, díky kterému se dobereme k cíli. Při výuce je důležité, aby si učitel a žák co nejvíce porozuměli. K tomu využíváme mimo jiné aktivizační výukové metody. Tyto metody podporují větší aktivitu žáků, vedou je ke spolupráci a dávají jim prostor k vlastní tvořivosti. Žák tím rozvíjí svoji osobnost, je veden k samostatnosti a zodpovědnosti. *„Aktivizující metody se vymezují jako postupy, které vedou výuku tak, aby se výchovně vzdělávacích cílů dosahovalo hlavně na základě vlastní učební práce žáků, přičemž důraz se klade na myšlení a řešení problémů.“*¹ Podle Maňáka a Švece *„se vyzvedává jejich přínos k rozvoji osobnosti žáka se zaměřením na jejich myšlenkovou a charakterovou samostatnost, zodpovědnost a tvořivost. Zejména se zdůrazňuje, že aktivizující metody ve zvýšené míře umožňují poskytovat žákům něco víc než jen odborné informace, že počítají se zájmem žáků, vycházejí vstříc individuálním učebním stylům jednotlivých žáků při respektování úrovně jejich kognitivního rozvoje, že dávají žákům příležitost zčásti ovlivňovat konkrétní cíle výuky, využívat možností individuálního učení, zapojovat se do kooperativního učení a spolupráce.“*² Další autorka Lucie Zormanová upozorňuje na náročnější přípravu, než je tomu při použití metod klasických. Vyžadují většinou materiální zajištění a také postupnou přípravu žáka na tento typ vzdělávání. Žák je ve výuce, v níž se používají aktivizující výukové metody, aktivním činitelem celého procesu, převážně se učí samostatným objevováním a zjišťováním informací, učí se vyhledávat a zpracovávat informace, aktivně spolupracuje s ostatními žáky, učí se týmové práci, organizaci, kooperaci a komunikaci s lidmi v týmu.

Aktivizující metody můžeme rozdělit podle Lucie Zormanové takto:

- a) Diskusní metody
- b) Heuristické metody

¹JANKOVCOVÁ, M.; PRŮCHA, J.; KOUDELA, J. Aktivizující metody v pedagogické praxi středních škol. 1. vyd. Praha:SPN, 1989. 160 s. ISBN 80-04-23209-4.

²MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 80-731-5039 - 5. Str. 106, Str. 168.

- c) Situační metody
- d) Inscenační metody
- e) Didaktické hry
- f) Práce s textem
- g) Skupinové metody

Nyní přistoupíme k vysvětlení jednotlivých metod:

Diskusní metoda

Je to komunikace mezi učitelem a žákem, při které si všichni zúčastnění vyměňují své názory, které se vztahují k danému tématu. Využívají své poznatky a dovednosti, svá tvrzení podkládají fakty a společně nacházejí nejpříjemnější řešení. Diskuse pomáhá žákům rozvíjet myšlení, správně se vyjadřovat a orientovat se v problému. Výhoda této metody spočívá v tom, že přivede žákovo myšlení na učební látku, že pomáhá rozvíjet jejich komunikační schopnosti a schopnosti argumentace. Velkým přínosem užití diskusní metody je, že umožňuje žákům vyjádřit svůj názor a vyslechnout názor ostatních.

Heuristická metoda

Tato metoda se soustřeďuje na vyřešení problému. Rozdíl mezi heuristickými a tradičními postupy je v tom, že vyučující nesděluje žákům hotové poznatky, ale snaží se je navést k samostatnému poznávání a objevování. Jejich práci řídí a reguluje. Snaží se žáky motivovat a budit zájem o daný problém. Klade problémové otázky a snaží se upozornit na řešený problém. Upozorňuje žáky na skutečnosti, kterých by si měli všimnout. Tyto postupy vedou žáky k samostatnosti, ke kritickému myšlení a schopnosti pracovat s informacemi.

Situační metoda

Navazuje na propojení teorie s praxí a se životem. Podstatou situační metody je hledání postupů vedoucích k vyřešení nějaké konkrétní situace. Její výchovný tvořivý moment spočívá ve schopnosti analyzovat danou problematiku, ve vyhledávání informací potřebných k jejímu vyřešení a v rozhodování o volbě dalšího postupu.

Inscenační metoda

Nebo také dramatická výchova. Jedná se o modelovou situaci, kdy žáci jsou situováni do různých rolí a her. Pomocí této metody si žáci fixují osvojené učivo, vysvětlují si příčiny lidského jednání, učí se schopnosti vcítit se do druhého jedince, a to prostřednictvím vlastního jednání a prožívání. Žákům tato výuková metoda také přináší možnost vyzkoušet si na vlastní kůži, jaké to je, ocitnout se v nějaké situaci, a nacvičit si vhodné jednání, vhodné řešení této situace.³

2.1.2 Vybrané metody vhodné pro výuku odborných předmětů v SOŠ

Učitel by měl u žáků vzbudit zájem. Tím dosáhne nejlépe používáním aktivizujících metod. Ve výuce, kde se používají aktivizující výukové metody je žák aktivním činitelem. Učí se sám objevovat a zjišťovat informace, spolupracuje s ostatními žáky, učí se organizaci, kooperaci a komunikaci.

Při výběru metod vhodných pro výuku žáků odborných předmětů a odborného výcviku na SOŠ je zvláště důležité brát zřetel na jejich potřeby. Je třeba věnovat se metodám aktivizujícím a organizačním formám samostatné práce žáků. Cílem těchto metod je v první řadě splnění vytyčených cílů. Jedině žáci, kteří jsou vhodně motivováni, jsou aktivní a spolupracují s učitelem, získávají nové poznatky a zároveň rozvíjí i své kompetence. Jako jedna z vhodných metod je právě projektová metoda.⁴

³ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 155 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4741-000.

⁴ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 155 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4741-000.

2.2 Projektová metoda

2.2.1 Definice projektové metody

Jednoznačně popsat a vymežit, co to je projektová metoda není vůbec jednoduché. V odborné literatuře najdeme pro tento výraz mnoho definic. Různí autoři zdůrazňují jeho různé znaky. Maňák a Švec vysvětlují projektovou metodu takto: *“Projektová výuka (učení v projektech) částečně navazuje na metodu řešení problémů, jde však v ní o problémové úlohy komplexnější, o výukové záměry a plány, které mají vždy také širší praktický dosah. Jestliže výuka zaměřená na řešení učebních problémů a úloh se uzavírá mezi stěny učebny nebo školy, učení v projektech hranice školy překračuje, a to do přírody, společenské komunity nebo do výrobního procesu. Liší se však také od vycházky, exkurze nebo od pracovní a technické výuky hlavně tím, že účastníci projektu se angažovaně začleňují do životní praxe a že za své aktivity též přebírají určitou odpovědnost.”*⁵ Průcha a kol. popisuje projektovou metodu v pedagogickém slovníku takto: *„vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním“*.⁶ V odborné literatuře se můžeme setkat se značnou nejednotností. Starší autoři považují projekt za metodu vyučování, v novějších pracích se hovoří spíše o organizační formě vyučování. Podle Tomkové, Kašové a Dvořákové je to *„komplexní metoda, která žákům umožňuje dotýkat se reality, prožívat nové role, řešit problémy propojovat a uplatňovat získané poznatky všech oborů při smysluplné a užitečné práci. Dává jim příležitost k seberealizaci, motivuje je k samostatné práci, hledání, objevování, týmové spolupráci a komunikaci. Učí přemýšlet v souvislostech a systematicky řešit daný úkol.”*⁷

J. Kratochvílová definuje projektovou metodu jako *„uspořádaný systém činností učitele a žáků, v němž dominantní roli mají učební aktivity žáků a podporující roli poradenské činnosti učitele, kterými směřují společně k dosažení cílů a smyslů projektu. Komplexnost*

⁵MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-731-5039-5.

⁶PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ a MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3., rozš.a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2001, 322 s. ISBN 80-717-8579-2. Str. 184.

⁷TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 173 s. ISBN 978-807-3675-271. Str. 7.

činností vyžaduje využití různých dílčích metod výuky a různých forem práce.”⁸ Z těchto definic vyplývá, že projektová metoda je taková metoda, při níž jsou žáci vedeni, aby samostatně zpracovali určitý projekt. Výsledkem nebo cílem je určitý produkt nebo výrobek nebo praktické řešení. Projekty často využívají mezipředmětových vztahů.

Markéta Dvořáková uvádí, že „Podle S. Vrány projekt na škole je podnik žáka nebo skupiny žáků, za který přebírá žák plnou odpovědnost. Rozhodující pro projekt je vztah žáka k činnosti. Jedině tam, kde žák převzal plnou odpovědnost za svoji práci, můžeme hovořit o projektu. Žák usiluje vlastní vůlí o dosažení nějakého cíle. Právě cíl projektu dává práci smysl, motivuje k činnosti a řídí průběh práce. Projekt má vést k realizaci praktického, ale i teoretického produktu.”⁹

Jana Coufalová shrnula základní rysy, které by měl projekt mít:

- a) Projekt vychází z potřeb a zájmů dítěte. Umožňuje uspokojit jeho potřebu získávat nové zkušenosti, být odpovědný za svou činnost.
- b) Projekt vychází z konkrétní a aktuální situace. Neomezuje se na prostor školy, ale mohou se do něho zapojit rodiče a širší okolí.
- c) Projekt je interdisciplinární.
- d) Projekt je především podnikem žáka.
- e) Práce žáků v projektu přinese konkrétní produkt. Pokud je to možné, je průběh a výsledek zdokumentován. Vznikne výstup, kterým se účastníci projektu prezentují, ve škole nebo mimo školu.
- f) Projekt se zpravidla uskutečňuje ve skupině. Sociální psychologie druhé poloviny minulého století prokázala, že učení ve skupině je významné nejen pro rozvoj žáka, ale zvyšuje i efektivitu procesu učení.
- g) Projekt spojuje školu s širším okolím. Umožňuje začlenění školy do života obce nebo širší společnosti.¹⁰

⁸KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-210-4142-4.

⁹DVOŘÁKOVÁ, Markéta. *Projektové vyučování v české škole: vývoj, inspirace, současné problémy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2009, 158 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-802-4616-209.

¹⁰COUFALOVÁ, Jana, *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy*, Praha: Fortuna, 2006, 136 s. ISBN80-7168-958-0.

Josef Valenta se také věnuje projektům. Ve své knize uvedl některá rozdělení, která uvedli různí autoři. Projekty lze třídit podle různých hledisek.

Killpatrick rozdělil projekty podle účelu:

- Projekt, který se snaží vtělit myšlenku či plán do vnější formy
- Projekt cílící k estetické zkušenosti
- Projekt usilující rozřešit problém
- Projekt vedoucí k získání dovedností

J.F.Hosic rozlišuje projekty:

- Problémové
- Konstruktivní
- Hodnotící
- Drilové

J. Valenta přidává další rozdělení.

Projekty rozlišujeme i podle navrhovatele:

- Spontánní
- Umělé
- Mezipřehled vycházející z pozice jedné, ale druhou pozicí korigovaný

Podle místa:

- Školní
- Domácí
- Spojité

Podle počtu žáků:

- Individuální
- Kolektivní
- Společné aktivity spojené s individuálními

Podle času:

- Krátké
- Dlouhé

Podle velikosti:

- Malé
- Velké

Projekty mohou být organizovány:

- V rámci jednoho předmětu
- V rámci příbuzných předmětů
- Mimo výuku předmětů
- Místo předmětů¹¹

Typ projektu by měl být přizpůsoben schopnostem žáka, věku žáka či časové dotaci.

2.2.2 Principy projektové metody

Principy projektové metody a kooperativního učení shrnula Hana Kasíková takto:

1. **Pozitivní vzájemná závislost** – Pozitivní vzájemná závislost existuje, když jedinec pochopí, že je spojen s druhými způsobem, že nemůže uspět, aniž i druzí uspějí, a musí koordinovat své úsilí s úsilím druhých.
2. **Osobní odpovědnost, individuální skládání účtů** – Žáci se učí společně, aby se rozvíjeli také individuálně. Každý člen skupiny je odpovědný za to, že prokáže splnění úkolu. Odpovědnost se týká jak úsilí k dosažení skupinového cíle, tak pomoci druhým v tomto úsilí. Všichni členové skupiny mají z kooperativního učení užitek.
3. **Interakce tváří v tvář** – Členové skupiny jsou při učení blízko sebe a komunikují způsobem, který podporuje jejich učení.
4. **Formování a využití interpersonálních a skupinových dovedností** – Kooperativní učení nefunguje, pokud k němu nejsou žáci vybaveni také

¹¹VALENTA, Josef. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. 1. vyd. Praha, 1993. ISBN 80-7068-066-0

dovednostmi. To znamená, znát se a věřit si navzájem, komunikovat přesně a nedvojznačně, akceptovat a podporovat druhé osobnosti a řešit konflikty konstruktivním způsobem.

5. **Reflexe skupinové činnosti** – Členové skupiny hodnotí své úsilí o zdokonalení při plnění cílů. Skupina reflektuje svoji činnost.¹²

2.2.3 Historický vývoj

Kořeny projektové metody v dnešním pojetí je třeba hledat na přelomu 19. a 20. století v USA, kde vzniklo tzv. hnutí progresivní výchovy. Konec 19. století přináší kritiku „tradiční školy“ upozorňující zejména na nerespektování žáka, na omezování jeho aktivity, nerespektování jeho zájmů a zkušeností, nedostatečnou reakci na jeho individuální předpoklady, motivy, prožitky. Stoupenci hnutí usilují o přiblížení obsahu vyučování přirozeným činnostem dětí, ruší členění vyučování na jednotlivé předměty, propagují motorické projevy dětí. Je odmítnuta striktní disciplína a drill, za své bere tradiční představa o pořádku a tichu ve třídě. Podle stoupenců progresivismu má být hlavní metodou práce ve škole projektové a problémové vyučování.¹³

Projektová metoda a projektová výuka je spojována se jmény J.Deweye a W.H.Kilpaltrica. John Dewey se snažil propojit školu se životem. Zavedl do škol například pracovní vyučování. Podstatou výuky bylo spojit učební látku s pracovní činností a rozvíjet tak myšlení žáků a naučit je řešit problémy. Žáci v jeho škole plnili konkrétní úkoly, například pěstovali obilí, tkali koberce. Sami přitom vybírali pomůcky a zkoušeli různé způsoby realizace. Na školách vznikali pracovní dílny a pokusné laboratoře.

V publikaci *Teorie a praxe projektové výuky* zmiňuje J. Kratochvíla J.Deweye, „*Gram zkušeností je lepší než tuna teorie proto, že teorie má životný a ověřitelný význam jedině ve zkušenosti. Myšlení začíná tam, kde vznikají nějaké nesnáze.*“ J. Dewey upozorňoval také

¹²KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení a vyučování: teoretické a praktické problémy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001, 179 s. ISBN 80-246-0192-3.

¹³COUFALOVÁ, Jana, *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy*, Praha: Fortuna, 2006, 136 s. ISBN80-7168-958-0.

na plýtvání ve výchově, to znamená, že žáci neměli příležitost ve škole využít zkušeností získaných ve škole a naopak. Jeho odkaz je obrovský a významný.¹⁴

Myšlenky, které zpracoval J. Dewey, plně uvedl do praxe William Heard Kilpatrick. Zdůraznil význam zájmu dětí a navrhl koncentrovat učební látku v projektech. Projekty se vztahovaly k životu žáků a k jejich potřebám. Kilpatrickovi nešlo ve vyučování o zvládnutí učiva z hlediska obsahu jednotlivých předmětů, ale především o rozvoj dítěte. Navrhl také čtyřfázové schéma projektu: stanovení cíle – plánování – provedení – hodnocení.

Změna metod práce a změna organizace celé školy byla příznivě přijata učiteli a našla podporu široké veřejnosti, zejména středních vrstev. Plánované a záměrné jednání aktivita a svoboda jednotlivce, to byly znaky, které odpovídaly představě občana demokratické společnosti. Přecenění postojů žáků a podcenění kognitivního učení naopak nahrávalo kritikům projektové metody. Přesto našla tato metoda široké uplatnění a byla používána na mnoha amerických školách.¹⁵

Projektová metoda měla i svá negativa. Žáci byli často konfrontováni s problémy, které byly složité a nepřiměřené. Přes svoji kritiku byla ale oblíbená a postupně se rozšiřovala do dalších zemí.

Základy projektové metody v Čechách

U nás vzbudila projektová metoda zájem například Jana Uhra, Václava Příhody nebo Stanislava Vrány. Konkrétní kroky v proměně českého školství přinášel právě Václav Příhoda. Byl ovlivněn studiem a pobytem v USA. Poprvé označil soubor problémů jako projekt. Ještě několik pedagogů například Rudolf Žanta nebo Stanislav Vrána uznávali projektovou metodu. Tím však vývoj projektové metody u nás končí. Po okupaci, druhé světové válce a následné vládě KSČ se ruší jakékoli snahy o rozvíjení projektové metody. Obrat nastává až po roce 1989. Do výuky se opět zavádí projektová metoda. Hlavní osobou v této činnosti se stala Jitka Kašová. Ta od roku 1992 – 2005 vedla základní školu v Obříství u Mělníka. Zavedla ve škole znovu projektové vyučování. Spolu se svými

¹⁴KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-210-4142-4.

¹⁵COUFALOVÁ, Jana, *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy*, Praha: Fortuna, 2006, 136 s. ISBN80-7168-958-0.

kolegyněmi to popsala v knize Škola trochu jinak. Školu chtěla přiblížit co nejvíce dětem. „*Hlavní naší snahou proto bylo, osvobodit ji z jakési izolace od ostatního světa a otevřít ji směrem k dítěti a širšímu poznávání. Důvodem byla i potřeba rozetnout začarovaný kruh opakovaných školních neúspěchů, nezájmu výchovných problémů některých dětí, pocitu nedocení, nespokojenosti a malé přirozené autority některých učitelů. Snažili jsme se narušit tradiční systém nic neřešících pěttek, poznámek, důtek, napětí, vzájemné výměny pedagogických neúspěchů a na druhé straně manifestačního odporu ke škole, ztráty chuti poznávat, malého sebevědomí nebo naopak bezduchého biflování pro krátkodobé použití.*“

16

Výsledky byly brzy patrné. Celkově se změnila atmosféra školy, kontakt se žáky byl otevřený a přímý, probudila se aktivita u žáků i učitelů. Žákům posílilo jejich sebevědomí, získali pozitivní vztah k učitelům, ke škole a k vzdělávání.¹⁷

2.2.4 Podstata projektového vyučování

Abychom lépe pochopili přednosti i meze projektové výuky, je třeba ve stručnosti charakterizovat, co je její podstatou. Učitelé, kteří se chtějí pustit do samostatné přípravy projektů, by měli znát nejen jeho možnosti, ale také jistá omezení, která tato metoda výuky přináší. Čím se odlišuje projektová metoda od tradičních metod využívaných v dnešních školách?

Projektové vyučování se orientuje především na **zkušenosti žáka**. Podstatou pojmu zkušenost je nabytá dovednost, kterou si žák mohl vyzkoušet na vlastní kůži. Vlastní zkušenost je nepřenositelná a jen těžko sdělitelná. Tyto zkušenosti jsou založeny na aktivním vztahu žáka k okolnímu - přírodnímu či společenskému - prostředí. To platí i pro projektové vyučování. Každý učitel ze své praxe ví, že v kontextu se životem, který je žákům blízký, vznikají otázky, probouzí se přirozený zájem o poznávání. Jde o obohacování a rekonstrukci zkušeností žáků. Nejde ovšem o jakoukoli zkušenost, o pouhé spontánní získávání zkušeností, ale o jejich promýšlení, zpracovávání a hodnocení. Jde především o snahu spojit učení se životem. Významným předpokladem projektové výuky je skutečnost, že nelze od sebe odtrhnout poznání a činnost. Společná činnost žáků je

¹⁶JITKA KAŠOVÁ. *Škola trochu jinak: projektové vyučování v teorii i praxi*. první. Kroměříž: IUVENTA, 1995.

¹⁷JITKA KAŠOVÁ. *Škola trochu jinak: projektové vyučování v teorii i praxi*. první. Kroměříž: IUVENTA, 1995.

nejdůležitější prostředek k rozvoji dispozic jedince. Mělo by jít o takovou činnost, se kterou se žáci ztotožňují a kterou emocionálně prožívají ¹⁸.

2.2.5 Fáze řešení projektu

Projektová metoda má svá pravidla, mezi která patří fáze řešení projektu.

Samotný projekt rozdělujeme do několika fází.

- 1) **Cíl** – nejprve je třeba zvolit si cíl projektu, který může vycházet ze zájmů žáků nebo může navazovat na učivo. Má zajistit vhodnost a realizovatelnost záměru vzhledem k daným podmínkám, přičemž významnou úlohu má účinná motivace žáků. Žáci se mohou s tématem ztotožnit a přijmout je za své.
- 2) **Plán** – další fází je plánování a zpracovávání jednotlivých kroků, které vedou k dosažení cíle. Nejčastější metodou plánování je diskuse. Plán představuje kritický a rozhodující moment předurčující výsledek. Velmi proto záleží na společném prodiskutování plánu a na výběru úkolů pro každého žáka nebo skupinu žáků. Tato fáze zahrnuje také pokud možno přesný odhad spotřeby nezbytného materiálu, kalkulaci nákladů, zajištění zodpovědnosti za splnění jednotlivých úkolů a rovněž způsob prezentace výsledků (např. záznamy a dokumentace, výstavba výrobků, zhotovení modelů, atd.) Účelné je vypracovaný plán zpřístupnit všem, aby bylo možno jeho průběžné plnění kontrolovat.
- 3) **Realizace** – třetí etapa spočívá v samotné realizaci plánu. Učitel stojí pouze v pozadí, hlavní náplní je vzájemná spolupráce žáků. Pozorné a kritické sledování jeho plnění se opírá o vypracovaný plán, který vedoucí projektu srovnává s aktuálním stavem. Realizují se všechny aktivity, které mají podle plánu zajistit očekávaný výsledek. Je to např. vyhledávání potřebných informací, zajišťování materiálu, provádění pozorování, měření, organizování exkurzí, pořizování dokumentace, atd. Žáci se cvičí v odpovědném jednání, zapojují všechny smysly, učí se vnímat, pozorovat, experimentovat, využívají média, atd.
- 4) **Zhodnocení** – poslední fází je zhodnocení projektu. Jedná se o předvedení výsledku práce žáků. Zhodnocení uskutečněného projektu se opírá o sebe kritiku a

¹⁸<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1288/moznosti-a-meze-projektove-vyuky-v-soucasne-skole.html/>

objektivní posouzení přínosu jednotlivých řešitelů. Nepostradatelnou součástí této fáze je zveřejnění výsledků společného úsilí a celkové zhodnocení práce na projektu. Seznámení školní nebo širší veřejnosti s konkrétními výstupy projektu má značný motivační vliv na řešitele, protože jim přináší pocit uspokojení a posiluje sebedůvěru ve vlastní schopnosti, což v tradiční výuce, zejména u slabších žáků se často nedostavuje.¹⁹

2.2.6 Typy projektů

Před přípravou projektu je třeba si rozmyslet, jaký projekt budeme realizovat. Projekty je možno rozlišit podle některých kritérií:

- **Podle účelu** – Před rozhodnutím o realizaci projektu, bychom si vždy měli rozmyslet, co bude jeho hlavním cílem.
- **Podle vztahu k učivu a vyučovacím předmětům** – Budeme se rozhodovat, zda bude projekt zaměřen na učivo z jednoho předmětu nebo zda bude integrovat učivo různých předmětů.
- **Podle organizace** – Projekt může probíhat v hodinách daného předmětu nebo lze projekt uskutečnit i mimo výuku předmětů.
- **Podle délky trvání** – Projekty mohou být krátkodobé, střednědobé, dlouhodobé.
- **Podle místa konání** – Projekt může probíhat ve třídě i v prostorách mimo školní budovu.
- **Podle navrhovatele** – Projekt může vzniknout z přirozené situace ve třídě – mluvíme o žákovském nebo spontánním projektu. Další skupinu tvoří projekty umělé – vytvořené učitelem. Projekt může probíhat i jako kombinace obou uvedených typů.
- **Podle počtu zapojených žáků** – Počet žáků zapojených do projektu je rozmanitý. Do projektu může být zapojená celá třída, skupina žáků, dvojice žáků nebo může být projekt určen i pro jednotlivce.
- **Podle velikosti** – Velikost projektu má velmi relativní povahu.²⁰

¹⁹MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-731-5039-5.

²⁰COUFALOVÁ, Jana, *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy*, Praha: Fortuna, 2006, 136 s. ISBN80-7168-958-0.

Typ projektu by měl být přizpůsoben možnostem žáků, jejich vztahu k učivu, měl by mít vymezen délku trvání.

Komplexně toto členění zpracovala J Kratochvílová.

Typologie projektů podle J. Kratochvílové: ²¹

Hledisko třídění	Typy projektů
Navrhovatel projektu	- Spontánní žákovské - Uměle připravené - Kombinace obou typů předchozích
Účel projektu	- Problémové - Konstruktivní - Hodnotící - Směřující k estetické zkušenosti - Směřující k získání dovedností (i sociálních)
Informační zdroj projektu	- Volný (informační materiál si žák obstarává sám) - Vázaný (informační materiál je žákovi poskytnut) - Kombinace obou typů
Délka projektu	- Krátkodobý (maximálně 1 den) - Střednědobý (maximálně 1 týden) - Dlouhodobý (více jak 1 týden, méně jak měsíc) - Mimořádně dlouhodobý (více jak měsíc)
Prostředí projektu	- Školní - Domácí - Kombinace obou typů - Mimoškolní
Počet zúčastněných na projektu	- Individuální - Společné (skupinové, třídní, ročníkové – mezitřídní, meziročníkové, celoškolní)
Působ organizace projektu	- Jednopředmětové - Víceředmětové (interdisiciplinární)

²¹KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-210-4142-4.

2.3 Pozitiva a negativa projektové výuky

2.3.1 Pozitiva projektové výuky

Přestože projektová metoda není v pedagogické praxi ničím novým, stále si nenašla své stálé místo ve vyučovacím procesu. Je využívána pouze v alternativních školách nebo ji využívají pedagogové pouze pro zpestření výuky. Aby mohli vyučující projektovou metodu používat, je nezbytné, aby jí také dobře rozuměli. Pro porozumění projektové metodě je třeba uvědomovat si její pozitivní i negativní stránky.

Pro žáky i pro učitele přináší projektová metoda celou řadu pozitivních vlivů.

Pozitivní vlivy na osobnost žáka:

- 1) Projektová výuka umožňuje zapojení žáka dle jeho individuálních možností.
- 2) Žák získává silnou motivaci k učení.
- 3) Žák přebírá zodpovědnost za výsledek práce.
- 4) Rozvíjí se samostatnost žáka.
- 5) Žák se učí pracovat s různými informačními zdroji.
- 6) Žák se učí řešit problémy.
- 7) Žák konstruuje své poznání (konstruktivismus).
- 8) Žák využívá svých nabytých znalostí a dovedností, získává nové.
- 9) Žák získává dovednost organizační, řídicí, plánovací, hodnotící.
- 10) Žák získává globální celkový pohled na řešený problém.
- 11) Žák se učí spolupracovat.
- 12) Žák rozvíjí své komutativní schopnosti.
- 13) Žák se učí vzájemnému respektu.
- 14) Žák rozvíjí svou tvořivost, aktivitu a fantazii.

Pozitivní vlivy pro učitele:

- 1) Učitel se učí nové roli, roli poradce.
- 2) Učitel se učí vnímat dítě jako celek. Dochází ke změně v pojetí dítěte a jeho vnímání prožívání a myšlení o žácích.
- 3) Učitel rozšiřuje svůj repertoár vyučovacích strategií.
- 4) Učitel se učí pracovat s různými zdroji informací.
- 5) Učitel užívá nových možností hodnocení a sebehodnocení.
- 6) Rozšiřuje své dovednosti organizační i plánování do budoucnosti.²²

Z tohoto výčtu je vidět, že převládají pozitivní vlivy spíše na osobnost žáka než pro učitele.

2.3.2 Negativa projektové výuky

Vezmeme-li v potaz všechna pozitiva projektové výuky, vidím, že má v procesu výchovy a vzdělávání svoje opodstatnění.

Dáváme-li prostor pozitivům projektové výuky, měli bychom vědět, že jsou i některá negativa.

Z pohledu žáka:

- 1) Časová náročnost na řešení projektu.
- 2) Žák není mnohdy vybaven potřebnými kompetencemi.
- 3) Žák si není schopen opatřit adekvátní zdroje informací.
- 4) Žák není schopen splnit stanovené cíle projektu.

Z pohledu učitele:

- 1) Časová náročnost přípravy na projekt.
- 2) Náročnost na hodnocení projektu.
- 3) Nesystematičnost a nesoustavnost projektové výuky vyvolává dojem nesplnění vzdělávacího obsahu platného kurikula.

²²KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-210-4142-4.

- 4) Při častější realizaci projektů se objevuje únava, pokles zájmu, ztráta motivace učitele.
- 5) Projektová výuka vyžaduje zpravidla spolupráci učitelů, podporu kolegů, vedení školy, rodičů i okolí, které se mnohdy učiteli nedostává a učitel zůstává na svých inovativních snahách osamocen.
- 6) Projektová výuka vyžaduje určitou teoretickou vybavenost učitele, i jeho praktické zkušenosti s projekty.
- 7) Projektová výuka vyžaduje po učiteli jiný způsob plánování.
- 8) Projektová výuka klade nároky na spolupráci učitele s okolím.²³

Jak je vidět z tohoto výčtu negativ a pozitiv, vychází nám, že větší pozitivní vliv má projektová výuka na žáka než na učitele. A o to nám především jde. I když vezmeme v potaz negativa, vidíme, že více negativních vlivů je z pohledu učitele. Projektová metoda je totiž velice náročná na přípravu a ne všichni učitelé jsou na to připraveni.

2.4 Výzkumné metody

*„Výzkumná metoda je všeobecný název pro proceduru, se kterou se pracuje při výzkumu.“*²⁴ Je to způsob nebo postup k získávání dat. Výzkumník si nejprve musí stanovit výzkumný problém a podle toho se rozhodne, jakou výzkumnou metodu použije. V rámci výzkumných metod můžeme použít výzkumný nástroj. Ten zvolíme podle toho, jedná-li se o výzkum kvantitativní či kvalitativní.

2.4.1 Kvalitativní výzkum, metoda interview

Výzkum je systematická činnost, která začíná stanovením výzkumného problému. Výzkumník si přesně stanoví výzkumnou otázku. Od toho se odvíjí další kroky. Například koho chce zkoumat, kdy a v jaké situaci. Při zpracování výsledků praktické části jsem

²³KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-210-4142-4.

²⁴GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.

použila kvalitativní výzkum. Kvalitativní výzkum je opakem kvantitativního. Cílem tohoto výzkumu je hlavně porozumět lidem a tomu co dělají. Výsledky kvalitativního výzkumu nehledáme pomocí dotazníků, ale užíváme metody jako rozhovor či pozorování. Výzkumným nástrojem je sám výzkumník. Interview neboli rozhovor je založen na úzkém kontaktu výzkumníka s dotazovaným.²⁵

²⁵GAVOR, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.

3. PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Příprava projektu

Naše škola byla požádána, zda by mohli žáci pod vedením učitelky odborného výcviku zrealizovat svatební hostinu. Projektu se zúčastnili žáci třetího ročníku učebního oboru kuchař – číšník VOŠ, SPŠ a SOŠŘS Strakonice. Projekt byl zaměřen na prohloubení získaných znalostí a dovedností v průběhu studia a zároveň byl také pro žáky velkou zkušeností. Cílem projektu bylo, aby žáci dokázali během projektu mezi sebou komunikovat, kooperovat a aby dokázali využít znalosti získané z odborných předmětů.

3.1.1 Typ projektu

Náš projekt se dá podle organizace zařadit mezi vícepředmětové. Žáci v rámci projektu uplatnili získané znalosti z odborných předmětů, jako jsou technologie přípravy pokrmů, stolničení, potraviny a nauka o výživě. K rozvíjení jejich odborných kompetencí přispívají předměty komunikace, společenská výchova a ekonomika.

Došlo k naplňování profesních kompetencí, jako je například sestavování menu, samostatná příprava teplé a studené kuchyně a realizace jejich odbytu. Navrhovatelem projektu byla učitelka odborného výcviku. Škola byla oslovena dvojicí mladých lidí, zda by mohli naši žáci pro ně uspořádat svatební hostinu. Jednalo se o střednědobý projekt, jehož příprava a realizace trvala žákům zhruba čtyři dny. Během prvních dvou dnů žáci připravovali receptury, normovali, sepisovali výdejky na suroviny, realizovali objednávky a domlouvali podrobnosti. Ve zbylých dvou dnech už byla započata samotná příprava a realizace projektu.

Účelně byl tento projekt směřován k tomu, aby žáci využili a prohloubili své znalosti z teoretických předmětů, aby získali dovednosti z oblasti praxe, ale také komunikace. Měli se naučit spolupracovat v týmu a dohodnout se.

Celý projekt se odehrál ve Vyšší odborné škole, střední průmyslové škole a střední odborné škole řemesel a služeb Strakonice, která je vybavena vlastní teplou a studenou

kuchyní. Svatební hostina se konala ve školní restauraci, jejíž součástí je také bar. Jednalo se tedy o školní prostředí.

3.1.2 Smysl projektu

Obsah učebních osnov je složen z pojetí vyučovacího předmětu, charakteristiky učiva, cíle vzdělávání a hodnocení výsledků žáků. V obsahu učiva jsou uvedeny výsledky a odborné kompetence, kterých mají žáci dosáhnout, a počet hodin, ve kterých mají daný tematický celek zvládnout.

Přínosem projektové výuky bylo, že se žáci podíleli na rozvoji svých kompetencí. Především se jednalo o kompetence komunikativní, pracovní a odborné. Tyto kompetence jsou důležité nejen pro pracovní život, ale i pro život osobní – např. schopnost komunikovat, spolupracovat a samostatně řešit běžné pracovní i mimopracovní problémy. Součástí projektové výuky je průřezové téma „Člověk a svět práce“. Učitel s žáky průběžně diskutuje o podstatách a formách podnikání, o nových trendech ve výživě, o ochraně zdraví při práci a o požadavcích zaměstnavatelů na pracovníky a současně jim poskytuje cenné rady, jak se co nejlépe uplatnit po ukončení studia a co proto musí vše udělat.

Cílem projektu současně bylo vybavit žáky potřebnými znalostmi, dovednostmi a pracovními návyky, které jsou pro ně důležité v pozdějším profesním životě. Jedná se například o sestavování menu, přípravu pokrmů a servisu pokrmů a nápojů. Žáci se též učí při projektu komunikovat, vhodně argumentovat, učí se nést odpovědnost za svou činnost a být samostatní. Nemalým cílem bylo též zvýšit motivaci u žáků a udělat pro ně odborný výcvik zajímavější. Žáci sami vidí, že jsou schopni něco konkrétního vytvořit, mohou zažít pocit úspěchu a to je pro ně motivující.

3.1.3 Výstup projektu

Žáci společně připraví a uskuteční slavnostní hostinu k svatbě. Žáci navrhnu slavnostní menu, které po schválení objednatele zrealizují, připraví speciality studené kuchyně vhodné na slavnostní raut, vytvoří svatební tabuli a obslouží svatební hosty. Na základě sestavené objednávky provedou celkové vyúčtování. Žáci pracují ve skupinách. 8 žáků

připravuje svatební menu a jeho kalkulaci, 7 žáků připravuje kalkulaci pro studenou kuchyni a následně raut. 7 žáků připravuje svatební tabuli a poté se stará o servis jídel a nápojů. 2 žáci zastávají funkce vedoucího a provozního. Ti se starají o celkovou realizaci od objednávky až po konečné vyúčtování celé akce.

3.1.4 Předpokládaný rozvoj kompetencí

- Komunikativní - žáci se učí vhodně vyjadřovat, obhajovat a formulovat své myšlenky, názory a postoje, diskutovat a respektovat názory druhých
- Personální - žáci se v kolektivu učí efektivně jednat a pracovat, využívat zkušeností, dále se vzdělávat
- Sociální - žáci se učí adaptovat se na měnící se pracovní podmínky, pracovat v týmu, přijímat a odpovědně plnit svěřené úkoly
- žáci samostatně řeší běžné pracovní problémy
- Odborné - učí se ovládat technologické postupy přípravy jednotlivých druhů pokrmů

3.1.5 Předpokládané cíle

Kognitivní

Mezi předpokládané kognitivní cíle patří, že žáci sestaví slavnostní menu, připraví výrobky teplé a studené kuchyně, připraví slavnostní tabuli, výzdobu a zajistí obsluhu. Žáci si prohloubili své znalosti z teoretického vyučování a mohli je využít v praxi. Díky vyhledávání vhodných receptur, žáci získali větší rozhled a naučili se pracovat s informačními zdroji. Naučili se jednat se zákazníky.

Afektivní

Afektivním cílem rozumíme, že žáci splní stanovené cíle, nebojí se prosadit svůj návrh, názor, nebojí se zapojit do náročnějších činností.

Žáci splnili vše, co si stanovili. Sami se rozdělili do skupin a určili si úkoly, které budou vykonávat. Každý měl nějaký návrh. Společně o nich diskutovali. Nebáli se prosadit svůj názor.

Sociální

Sociálními cíly máme na mysli to, že žáci spolupracují ve skupině, zvládají komunikaci s dospělými osobami a při komunikaci se shodnou.

Žáci spolupracovali ve třech skupinách. Komunikovali s dospělými osobami, nejprve se ženichem a nevěstou, potom s vedoucí školní kuchyně, od které bylo nutné zajistit suroviny na přípravu pokrmů. V neposlední řadě museli komunikovat s dodavateli nápojů a v obchodě s květinami.

Psychomotorické

Mezi psychomotorické cíle patří to, že žáci vytvoří návrh menu a zrealizují je, sestaví a vyzdobí slavnostní tabuli a připraví výrobky teplé a studené kuchyně.

Žáci společně sestavili svatební menu a vybrali výrobky studené kuchyně vhodné na večerní raut. Sestavili svatební tabuli a vyzdobili ji k danému tématu. Uvařili a naservírovali svatební menu. Připravili večerní raut. Vhodně se chovali ve společnosti svatebních hostů.

3.1.6 Předpokládané činnosti

Nejprve jsem žáky seznámila s projektem. Vysvětlila jsem jim, v čem projekt spočívá a co se od nich očekává. Jejich reakce byly různé. Většina žáků byla nadšena, ale našlo se i několik žáků, kteří neprojevovali velký zájem. Bylo třeba rozdělit se do pracovních skupin. Žáci se sami chopili iniciativy a rozdělili se do třech skupin a zvolili si vedoucího a provozního. Ve skupinách pracovali samostatně, vyhledávali a třídili informace z různých zdrojů. K sestavení svatebního menu používali receptury, odborné knihy i internet. Využívali také své zkušenosti, které mají z odborného výcviku. Vybírali vhodné pokrmy, které budou vařit na slavnostní menu, i pokrmy, které budou připravovat na slavnostní raut. Diskutovali o výzdobě, o květinách a sestavovali scénář obsluhy.

- Vybírání vhodných pokrmů
- Realizace jednotlivých pokrmů
- Prezentace výrobků formou slavnostní hostiny
- Komunikace ve skupinách
- Samostatné řešení běžných pracovních problémů

3.2 Plánování projektu

Praktické vyučování žáků oboru kuchař – číšník se uskutečňuje v prostorách školní teplé a studené kuchyně a školní restaurace Vyšší odborné školy, Střední průmyslové školy a Střední školy řemesel a služeb Strakonice, pod vedením učitelů odborného výcviku. Odborný výcvik připravuje budoucí kuchaře a číšníky na svá budoucí povolání a umožňuje jim poznat reálné pracovní prostředí. Své výrobky a služby nabízejí skutečným zákazníkům, proto se také podílejí na přípravě slavnostních rautů nebo banketů.

3.2.1 Organizační hodina

Na úvod jsem žáky seznámila s tématem projektu. Žáci si sami navrhli, jaký by měl mít projekt průběh. Zvolili časové rozvržení a cíle projektu. Vzhledem k náročnosti se žáci rozdělili do třech skupin a zvolili si svého provozního a vedoucího celé akce. První skupina si vzala za úkol vybrat, nanormovat a připravit výrobky studené kuchyně vhodné pro večerní raut. Druhá skupina si vzala za úkol sestavit nanormovat a uvařit svatební menu. Třetí skupina se podílela na přípravě svatební tabule a na obsluze hostů. Projekt byl rozdělen na jednotlivé části tak, aby na sebe vzájemně navazovali. Žáci si stanovili plán a domluvila se určitá pravidla, která se po celou dobu realizace projektu dodržovala.

Žáci předkládali své návrhy, dlouho o nich diskutovali a několikrát je pozměnili. Všichni si uvědomovali svoji zodpovědnost. Zároveň projevovali snahu, vzájemnou spolupráci, samostatnost a nápaditost.

3.3 Realizace

Příprava výrobků studené kuchyně – teoretická část

Žáci vybrali výrobky studené kuchyně vhodné na slavnostní raut. Všechny výrobky si museli samostatně nanormovat a nakoupit suroviny. Byly vybrány tyto výrobky:

- Vejce s kaviárem
- Vejce plněná žloutkovou fáší
- Okurka plněná pěnou z Nivy
- Rajče plněné česnekovou pěnou
- Paprika plněná feferonkovým salátem
- Košíčky se smetánkovou pěnou
- Sýrová variace
- Sýrová roláda
- Mísa z uzeného lososa
- Masová mísa

Příprava výrobků studené kuchyně – praktická část

S přípravou výrobků studené kuchyně bylo nutné začít den dopředu. Jelikož se svatba odehrála v sobotu, žáci začali připravovat výrobky již v pátek. Den před přípravou dostali žáci přesné instrukce, které si mezi sebou v týmu rozdělili. Hlavními body jejich společné práce bylo nanormovat výrobky a napsat si jejich technologický postup. Podle toho bylo nutné sepsat a nakoupit suroviny potřebné k výrobě. Žáci se rozdělili do dvojic. Každá dvojice si vybrala dva až tři výrobky a pracovala společně.

Když žáci nakoupili potřebné suroviny, dali se do práce. Umyli a očistili zeleninu, uvařili vejce a dělali další přípravné práce. Připravili různé druhy fáší, které se používali na plnění vajec, okurek, rajčat a podobně. Také se musela vyrobit sýrová roláda, která musí tuhnout do druhého dne. Žáci si také sami pekli košíčky, které později plnili smetánkovou pěnou.

Druhý den začal tým, co žáky bavilo nejvíce- aranžování výrobků na mísy a zdobení. Každý z nich mohl projevit svou fantazii a estetické cítění. Všichni si počínali výborně a

projevovali nadšení z vykonané práce. Nazdobené mísy s výrobky se musely dát prozatím do lednic, protože byly určeny na večerní raut a ten začínal v 17 hodin.

Žáci měli u sebe vypracovanou písemnou přípravu, která obsahovala normu na potřebný počet kusů a technologický postup přípravy výrobku. Já jsem byla po celou dobu žákům nápomocna, ale mile mě překvapili, jak byli samostatní, zruční a jak je práce bavila.

Příprava slavnostního menu - teoretická část

Žáci z druhé skupiny společně sestavili slavnostní svatební menu, které nanormovali na 60 porcí. Bylo nutné upřesnit technologické postupy a nanormované suroviny nakoupit. Během přípravy jsem byla žákům nápomocna při různých nejasnostech a zodpovídala individuální dotazy. Společně bylo sestaveno toto menu:

Šunkové závitky se smetanovým křenem, banketky

Domácí hovězí vývar s játrovými knedlíčky a zeleninou

Plněná vepřová panenka bylinkovou omáčkou, baby karotka, opečené zámecké brambůrky

Vanilková zmrzlina s horkými malinami a mátou

Příprava slavnostního menu – praktická část

Příprava slavnostního menu začala v den svaty v sobotu v 6.00hodin ve školní kuchyni. Žáci se stejně jako žáci, kteří připravovali výrobky studené kuchyně, rozdělili do skupin po dvou. Sami si stanovili, jaké pokrmy budou připravovat. Řešení jejich plánu proběhlo následovně.

Předkrm – 2 žáci

Polévka – 2 žáci

Hlavní jídlo, příloha – 2 žáci

Dezert – 2 žáci

Nejprve bylo nutné připravit nakoupené suroviny, aby si je mohli žáci rozdělit. Každý si podle své výdejky přebral suroviny, které bude potřebovat k výrobě svého pokrmu. Poté se mohlo začít s přípravou menu. Nejsložitější práci měli asi ti žáci, kteří si vybrali hlavní chod. Proto žáci, kteří připravovali polévku a měli práce méně, rádi pomohli. Příprava předkrmu zabrala také více času a námahy, protože žáci pekli banketky. To jsou menší rohlíčky, které se podávají převážně k předkrmům. S těmi pomáhali všichni. Kooperace mezi žáky probíhala bez problémů. Učitelka odborného výcviku mohla pouze dohlížet.

Slavnostní menu muselo být připraveno nejpozději do 12 hodin, protože ve 12.30 hodin začínal výdej předkrmu. Žáky práce velice bavila, protože to bylo opravdové a zároveň měli zpětnou vazbu od svatebních hostů, kteří byli s jídlem spokojeni, moc jim chutnalo a žáky za to chválili.

Příprava slavnostní tabule

Třetí skupina měla za úkol připravit svatební tabuli. Nejprve si žáci museli sepsat a připravit potřebný inventář, který budou pro přípravu svatební tabule potřebovat. Poté museli vše perfektně umýt a vyčistit a vyžehlit ubrusy. Svatební hostina byla objednána pro 60 osob, proto bylo nutné navrhnout tvar tabule. Podle počtu hostů, tvaru místnosti a dalších kritérií, se žáci shodli na tvaru písmene E. Výzdobu tabule žáci předem konzultovali se ženichem a nevěstou. Na jejich přání byla barva laděna do růžova. Výzdoba odpovídala příležitosti a na svatebčany udělala dobrý dojem. Žáci použili květinové mísy z čerstvých řezaných květín. Společně sestavili také časový harmonogram. Každý žák měl nějaký nápad. O výběru nejvhodnějšího řešení se rozhodovalo společně s tím, že rozhodující slovo měla učitelka odborného výcviku.

Obr. 1 – Svatební tabule

Časový harmonogram

12:00 – příjezd svatebčanů

12:10 – provedení tradičních svatebních obyčejů (rozbití talíře, přenášení nevěsty přes práh)

12:20 – uvedení svatebních hostů do restaurace, usazení ke slavnostní tabuli

12:25 – přípitek

12:30 – servírování slavnostního menu

14:00 – volná zábava

17:00 – začátek večerního rautu

18:00 – volná zábava

22:00 – ukončení svatební hostiny a rozloučení se s hosty

Žáci si mezi sebou zvolili vrchního číšníka, který měl za úkol přivítat hosty. Další tři žáci měli za úkol starat se o bar a roznášet nápoje. Zbylí tři žáci servírovali pokrmy a odnášeli použité nádobí. Poté se starali o večerní raut. Hosté se celé odpoledne a večer příjemně bavili a žáci naší školy jim k tomu svým vystupováním a skvělou obsluhou přispěli. Na konci jsme se s hosty jménem celé školy rozloučili a byli jsme s výsledkem spokojeni. Spolupráce žáků byla na dobré úrovni a vše se podařilo tak jak mělo.

Obr. 2 – Svatební tabule – detail

3. 4 Hodnocení projektu

Projekt byl realizován vybranými žáky 1., 2. A 3. ročníku učebního oboru kuchař – číšník na VOŠ, SPŠ a SOŠŘS Strakonice, pod vedením učitelky odborného výcviku. Jejich cílem bylo organizačně zajistit a prakticky zrealizovat celou svatební hostinu s aktivním zapojením všech žáků. Projektová metoda zařazená do běžného vyučování byla pro žáky velice přínosná a motivující. Přínosná v tom, že si mohli žáci vyzkoušet své nabyté znalosti a dovednosti v reálné situaci a řešit skutečné problémy z praxe. Nechala jsem žákům volné

rozhodování v tom, aby se sami rozdělili do skupin, ve kterých chtějí pracovat. Tím odpadl problém s tím, že někteří žáci si v určitých věcech moc nevěří. Někteří žáci se raději věnují teplé kuchyni, jiní připravují raději výrobky studené kuchyně a jiným přináší uspokojení starat se o slavnostní hosty. Díky ženichovi a nevěstě, kteří většinu příprav nechali na nás, byla situace jednodušší. Žáci mohli sestavit slavnostní menu podle vlastních představ a stejné to bylo i s výrobky studené kuchyně.

Negativa projektové výuky jsem viděla pouze v tom, že někteří slabší žáci se mohou lépe schovat za své schopnější spolužáky a nechají větší část zodpovědnosti na nich.

Žáci se při společné práci na projektu naučili mezi sebou lépe komunikovat. Jejich spolupráce ve skupinách byla na velmi dobré úrovni. Při projektu také prohloubili své znalosti z teoretického vyučování a zdokonalili své praktické dovednosti. Myslím, že i já jsem získala cenné zkušenosti s prací se žáky v reálné situaci. Určitě budeme v podobných projektech pokračovat i v budoucnu.

3. 5 Strukturovaný rozhovor

Předpoklad:

Realizace projektové metody u oboru kuchař – číšník se osvědčuje ve většině principech a do budoucna by se mohlo počítat s větším využitím projektové metody ve výuce.

Metodika získávání dat:

Jako nástroj k získání informací byl použit strukturovaný rozhovor. Učitelka odborného výcviku sestavila seznam deseti konkrétních otázek, které byly použity jako osnova k samostatnému interview se všemi účastníky projektu. Celkový počet respondentů byl 24 žáků.

3.5.1 Cíle a sestavení otázek pro interview

Cílem výzkumu bylo zjistit odpovědi na výzkumné otázky:

Podařilo se pomocí projektové metody, aby si žáci osvojili spolupráci v týmu, schopnost komunikovat, aby si uměli najít cestu k potřebným informacím?

Předpokládám, že pomocí projektové metody se podaří dosáhnout vzájemné kooperace mezi žáky.

1. Jsou žáci schopni využít své znalosti z teorie v projektu?

2. Podařilo se aktivně zapojit všechny žáky do přípravy projektu?

Otázky byly sestaveny tak, aby respondenta přiměli zamyslet se nad jeho účastí v projektu a zároveň tak, aby z odpovědí bylo zřejmé, zda se podařilo dosáhnout vzájemné kooperace mezi nimi.

1) Jak se vám pracovalo ve skupinách?

Výborně	17 žáků
Dobře	5 žáků
Špatně	2 žáci

Z této otázky je jasně vidět, že žákům se pracovalo ve skupinách výborně a dobře. Pro výzkumnou otázku č. 2 se pozitivně vyjádřilo 22 žáků, pouze 2 žáci se vyjádřili negativně.

2) Měli skupiny žáků zájem společně komunikovat?

Ano	20 žáků
Ne	4 žáci

Z této otázky vyplívá, že žáci měli z větší části zájem spolu komunikovat. Pro výzkumnou otázku č. 2 se pozitivně vyjádřilo 20 žáků, negativně se vyjádřili 4 žáci.

3) Pracovali všichni aktivně?

Ano	18 žáků
Ne	6 žáků

Z této otázky je jasné, že ne všichni byli aktivní, ale většina žáků ano. Pozitivně odpovědělo 18 žáků, negativně 6 žáků. Odpovědi se vztahují k výzkumné otázce č. 2.

4) Preferujete práci ve skupinách?

Ano	22 žáků
Ne	2 žáci

Pozitivně odpovědělo 22 žáků, negativně 2 žáci. Odpovědi se vztahují k výzkumné otázce č. 2. Žáci převážně preferují práci ve skupinách.

5) Uměli jste si najít cestu k potřebným informacím?

Ano 21 žáků

Ne 3 žáci

Odpovědi se vztahují k výzkumné otázce č. 1. Pozitivně odpovědělo 21 žáků, negativně odpověděli 3 žáci.

6) Jste schopni využívat znalosti z teorie?

Ano 21 žáků

Ne 3 žáci

Žáci se snaží a využívají znalosti z teorie. Pozitivně odpovědělo 21 žáků, negativně 3 žáci. Odpovědi se vztahují k výzkumné otázce č. 1.

7) Setkali jste se v minulosti s podobným projektem?

Ano 12 žáků

Ne 12 žáků

Polovina žáků odpověděla pozitivně, polovina žáků odpověděla negativně. Odpovědi se vztahují k výzkumné otázce č. 2.

8) Byla pro vás práce na projektu náročná?

Ano 12 žáků

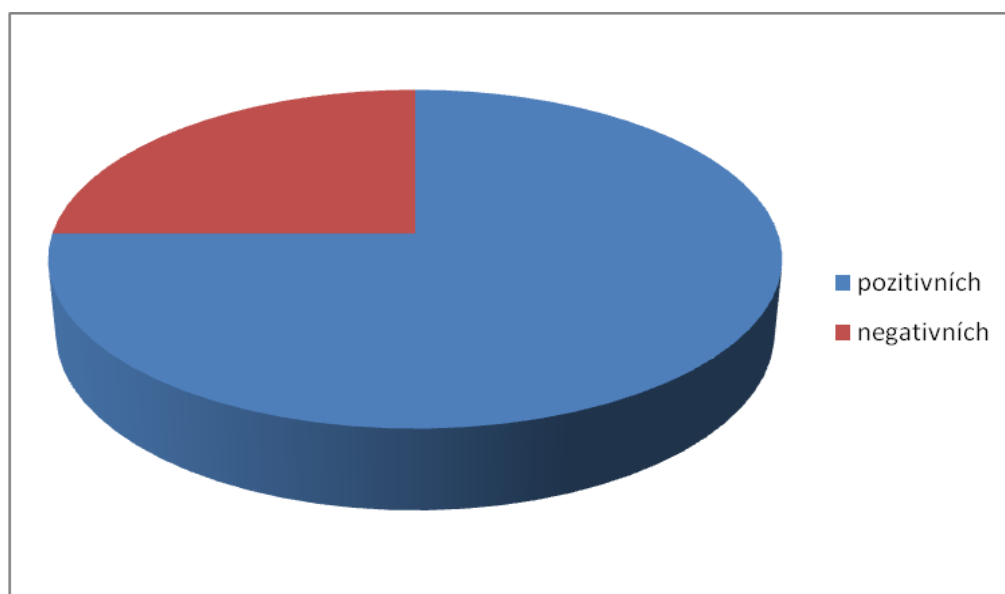
Ne 12 žáků

Odpovědi se vztahují spíše k výzkumné otázce č. 1. Pozitivně odpovědělo 12 žáků, negativně také 12 žáků.

3.5.2 Vyhodnocení

Otázky č. 5, 6 a 8 se vztahují k výzkumné otázce č. 1. Počet otázek je 3 a počet odpovídajících žáků je 24. Celkový počet odpovědí vázaných k otázce č. 1 je tedy 72. Počet pozitivních odpovědí je 54 (75%) a negativních odpovědí 18 (25%).

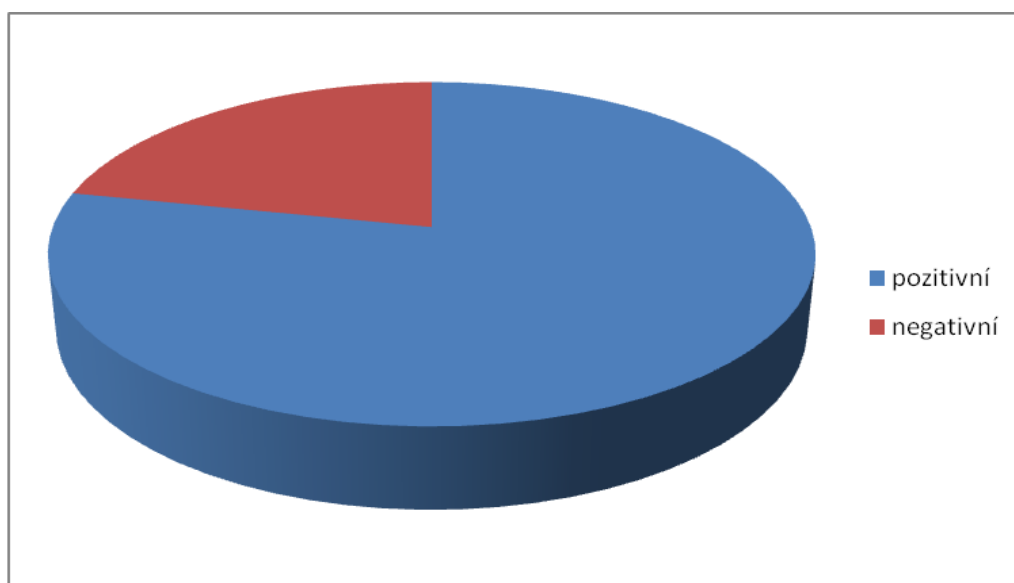
Cíl č. 1	Celkem odpovědí	
Č. otázky	pozitivních	negativních
5	21	3
6	21	3
8	12	12

Graf 1: Poměr pozitivních a negativních odpovědí na otázku číslo 1

Otázky č. 1, 2, 3, 4 a 7 se vztahují k výzkumné otázce č. 2. Počet otázek je 5 a celkový počet odpovědí je 120. Počet pozitivních odpovědí je 94 (78%) a negativních odpovědí je 26 (22%).

Cíl č. 2	Celkem odpovědí	
Č. otázky	pozitivních	negativních
1	22	2
2	20	4
3	18	6
4	22	2
7	12	12

Graf 2: Poměr pozitivních a negativních odpovědí na otázku číslo 2

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, zda dochází v reálné situaci k naplňování principů projektové metody a jaké jsou její vlivy a dopady na žáky. Zkoumala jsem, jak žáci během projektu komunikují, kooperují a jak využívají znalosti získané v teoretické výuce v projektu.

Projektová výuka byla realizována žáky 3. ročníku oboru kuchař – číšník Vyšší odborné školy, Střední průmyslové školy a Střední školy řemesel a služeb Strakonice. Polovina žáků se s projektovou metodou nesetkala, přesto většina žáků byla nadšena a s projektem – realizovanou svatební hostinou spokojena.

V našem projektu by jednotlivec nemohl uspět. Žáci si toho byli vědomi a ve skupinách pracovali rádi. Bylo vidět, že se žáci dobře znají, věří si a podporují se. Každý člen skupiny měl svůj úkol, který byl později využit pro celou skupinu. Žáci se snažili využívat znalosti získané v teoretické výuce.

Myslím si, že projektová výuka byla pro žáky velice přínosná. Například tím, že rozvíjí jejich sociální dovednosti, kritické myšlení, ale v našem případě hlavně motivaci k učení. V budoucnu bych ráda zařadila do výuky více podobných projektů, přestože jsou náročné nejen pro žáky, ale především pro učitele.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

COUFALOVÁ, Jana, Projektové vyučování pro první stupeň základní školy, Praha: Fortuna, 2006, 136 s. ISBN 80-7168-958-0

DVOŘÁKOVÁ, Markéta. *Projektové vyučování v české škole: vývoj, inspirace, současné problémy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2009, 158 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-802-4616-209.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.

JANKOVCOVÁ, M.; PRŮCHA, J.; KOUDELA, J. *Aktivizující metody v pedagogické praxi středních škol*. 1. vyd. Praha: SPN, 1989. 160 s. ISBN 80-04-23209-4.

JITKA KAŠOVÁ. *Škola trochu jinak: projektové vyučování v teorii i praxi*. první. Kroměříž: IUVENTA, 1995.

KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení a vyučování: teoretické a praktické problémy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001, 179 s. ISBN 80-246-0192-3.

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-210-4142-4.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 80-731-5039 - 5. Str. 106, Str. 168

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ a MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3., rozš.a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2001, 322 s. ISBN 80-717-8579-2. Str. 184

TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 173 s. ISBN 978-807-3675-271. Str. 7

VALENTA, Josef. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. 1. vyd. Praha, 1993. ISBN 80-7068-066-0.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 155 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4741-000.

Internetové zdroje

MAZÁČOVÁ, Nataša. Možnosti a meze projektové výuky.

In: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1288/moznosti-a-meze-projektove-vyuky-v-soucasne-skole.html> [online]. [cit. 2014-04-23]. Dostupné z:

<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1288/moznosti-a-meze-projektove-vyuky-v-soucasne-skole.html/>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 – Svatební tabule (str. 32)

Obr. 2 – Svatební tabule – detail (str. 33)

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Poměr pozitivních a negativních odpovědí na otázku číslo 1 (str. 37)

Graf 2: Poměr pozitivních a negativních odpovědí na otázku číslo 2 (str. 38)